

ALBERT LLADÓ, «La Hongaresa, vint anys de desobediència». Text llegit durant l'acte de celebració del vintè aniversari de la companyia a l'Espai Brossa – La Seca el 27 de gener de 2015.

TRES APUNTS I UN POEMA

Tot i que van titular com a *Húngaros* una obra, el 2002, el nom de la companyia ve en realitat de molt abans. En un poema de Paco Zarzoso, després publicat dins del llibre *Las tres voces*, llegim alguns versos que, com si fossin un pressentiment, ja anuncien moltes de les idees-força d'aquests vint anys de La Hongaresa. Parla Zarzoso de la tristesa «del enjambre». I és així, moltíssims anys després, com el filòsof alemany d'origen coreà Byung-Chul Han titula un dels seus assajos (*En el enjambre*, Herder, 2014), títol que tant Zarzoso com Cunillé han llegit amb especial atenció. També trobem ja en el poema-baptisme que «Las tribus tristes de los

húngaros» apareixen, només, en «Las fronteras magníficas del vino». I d'ebrietat, com aposta dramaturgia, parlarem avui. També d'apropar la mà al foc, o com diu el poema, del «fuego húngaro / que inventa abrazos».

I.

LA EBRIETAT (o posar la mà en el foc)

Paco Zarzoso insisteix en els seus cursos sobre el tema de la ebrietat. Què vol dir portar l'ebrietat a l'escriptura? Vol dir, segurament, que l'escriptura tingui urgència, intensitat i risc. Vol dir que la dramaturgia es compromet. I què vol dir estar compromès amb l'escriptura? Vol dir traspasar el fals dilema dels «m'agrada / no m'agrada», anar més enllà del *compromís facebook*. Vol dir, *dir sense predir*.

Al llibre *La filosofía del vino* (Acantilado, 2014), l'hongarès Béla Hamvas reclama prendre partit per la vida immediata. «L'embriaguesa és un estat

infinítament superior al de la raó quotidiana i és el començament de l'autèntic despertar. L'inici de tot allò que és bell, gran, seriós, agradable i pur en la vida». Per tant, escriure des de l'ebrietat vol apropar-se a les essències, fugint de la religió d'allò immediat on avui sobrevivim com podem.

Però el teatre és un *estar junts*. I la veritable ebrietat —que no és la simple borratxera—, també. Hamvas sosté, així, que «tots els vins exigeixen companyia i manifesten la seva essència quan es beuen en comunitat». Tota dramaturgia exigeix, doncs, un espectador. Un espectador que, activament, també haurà de formar part d'aquesta ebrietat.

II.

MISTERI, CONSCIÈNCIA I PRECISIÓ

Posar la mà al foc és apropar-se fins a l'últim mil·límetre però, màgicament, no arribar a cremar-se. Com fer-ho?

No cal oblidar que el text és un artifici, una creació, una partitura. Per això el teatre de La Hongaresa normalment respon a un equilibri indispensable —i molt difícil d’aconseguir—, un triangle amb el que Paca Aguirre (i Fèlix Grande) defineixen la poesia: misteri, consciència i precisió. Una potencial traducció seria un altre triangle amb tres vèrtexs: la fletxa (la ferida, la direcció, el *punctum* de Barthes), la lupa (la reflexió universal) i l’olla a pressió (la calor).

El teatre de La Hongaresa és precís perquè treballa, meticulosament, els conflictes, tant els espirituals com els físics, tant el que d’entrada ens podem semblar més surrealistes com els més quotidians aparentment. L’ambigüitat i la confusió només ens sacsegen si han estat cercades voluntàriament, no si són fruit de la mandra de l’autor.

Però, és clar, també és un teatre del misteri. No hi ha teatre que ens torni a la intempèrie, crec, si no hi ha

espai per a la sorpresa (potser la paraula castellana, *asombro*, és més il·lustrativa). El teatre per a convençuts, com el periodisme o la literatura per a convençuts, només crea soldats, autòmats.

L'espectador de *La Hongaresa*, quan entra a la sala, accepta entrar en un litúrgia en la qual els símbols mai seran evidents ni respondran al clixé.

I, en tercer lloc, el teatre escrit per Zarzoso i Cunillé és un teatre fet des de la consciència. Per què fer teatre si no volem transformar l'aquí i l'ara de l'experiència de l'espectador? Per què renunciar a l'ambició subversiva de la paraula? Jean Guilton, en el seu *Testament filosòfic*, escriu: «Si vols ser actual, escriu per a l'eternitat». Això és el que trobarem a obres com *Aquel aire infinito* o *Hilvanado cielos*. Això els fa una companyia única, rara (en el sentit més ampli i viu de la paraula *rar*), i indispensable. Potser, només comparable, per la seva radicalitat, amb *La Zaranda*.

III.

LA DESOBEDIÈNCIA

Albert Camus, en un article que va publicar a *Le Soir Républicaine* el 25 de novembre de 1939, i que havia quedat oblidat fins fa poc, apuntava els quatre punts cardinals del periodisme lliure: lucidesa, desobediència, ironia i obstinació. Crec que el teatre lliure, també, respon a aquests quatre paràmetres.

La lucidesa, ens diu el que va ser director de *Combat*, «suposa la resistència als mecanismes de l'odi, de la ira i el culte a la fatalitat». No són això les obres de La Hongaresa?

«Davant la creixent marea de l'estupidesa, cal també oposar alguna desobediència», apuntava Camus.

«Totes les pressions del món no faran que un esperit una mica net accepti ser deshonest». Ser honest.

Honest amb un teatre autònom, que s'explica per ell mateix, que no cau en les trampes de les

tendències. Ser rebel, ser desobedient, significa dir *no*. Juan Mayorga, en una entrevista, em deia: «Crec que cal desobeir l'espectador, i no lliurar-li allò que busca. Si no, l'estàs tractant com un consumidor». La Hongaresa és desobedient amb l'espectador, amb la idea d'espectacle, i amb ells mateixos.

En tercer lloc, Albert Camus reivindica la ironia: «La ironia és una arma sense precedents contra els massa poderosos. Completa a la rebel·lia en el sentit que permet no només rebutjar el que és fals, sinó dir sovint el que és cert». No són obres com *Salón Primavera* essencialment iròniques?

La quarta clau que defineix el pensador és l'obstinació. L'objectiu és «superar els obstacles que més desanimen». Quins són? «La constància en la tonteria, l'abúlia organitzada, l'estúpidesa agressiva». Acabem, doncs, amb una pregunta oberta: No són vint anys d'obstinació el que avui celebrem?

Llarga vida a La Hongaresa!